

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . 10 coroane " " " " pe 1/2 an . 5 " " " România și străinătate pe an 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 "	Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiuni al ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
---	---	--

Nr. 2387 șc. 1898.

Notă oficială

Cu provocare la ordinăciunea consistorială din 11/23 Iulie 1897 Nr. 1568 prin aceasta dispunem a se ținea în anul curgătoru conferințe învățătoresci în protopresbiteratele mai jos însemnate în următorul mod:

În protopresbiteratul *Buziașului* se vor ținea conferințele învățătoresci Luni și Marți în 13 și 14 (25 și 26) Iuliu a. c. locul conferințelor este *Buziașul*.

În protopresbiteratul *Făgetului* se vor ținea Joi și Vineri în 16 și 17 (28 și 29) Iuliu, locul conferințelor *Făgetul*.

În protopresbiteratul *Logojului* se vor ținea Marți și Mercuri în 21 și 22 Iuliu (2 și 3 August); locul conferințelor *Logojul*.

În protopresbiteratul *Vêrșetului* Luni și Marți în 27 și 28 Iuliu (8 și 9 August); locul conferințelor *Vêrșetul*.

În protopresbiteratul *Caransebeșului* Luni și Marți în 10 și 11 (22 și 23 August); locul conferințelor *Caransebeșul*.

Obiectul conferințelor este „Metodica religiunii.” Comisariu consistorial pentru conducerea conferințelor este denumit M. O. D. Dr. Petru Barbu profesor la institutul nostru teologic și cel pedagogic diecesan.

La conferințe sunt de obligați a participa toți învățătorii și învățătoarele dela școalele noastre confesionale din protopresbiteratele mai sus numite.

Caransebeș, în 3/15 Iuliu, 1898.

Episcopul diecesan

Nicolae Popea m. p.

Cuvânt

rostit la actul festiv, ținut la 15 Iunie v. 1898 în Sibiu, din incidentul aniversării a 25-a dela moartea arhiepiscopului și metropolitului Andreiu bar. de Șaguna, de Dr. D. P. Barcianu

(Continuare)

Aruncând o privire asupra dezvoltării lucrurilor din veacul următor al XVIII-lea, cu durere trebuie să constatăm, că *desbinarea*, produsă prin „unire”, o mare nenorocire a fost pentru noi, căci zeci de ani de-arindul, puterile vii, ce le-am fi putut întrebunța în o lucrare rodnică, comună, de apărare și înaintare, a trebuit să le mistuim în distrugătoarea luptă dintre frați. Mângăerea, ce „unirea” ni-a adus în parte mai târziu, prin unele lucrări științifice-literare, cari ni-au făcut mai multă lumină asupra originii noastre, asupra trecutului nostru și ni-au deschis priviri noauē și asupra viitorului neamului întreg; apoi prin o înaintare culturală, care însă în cele din urmă tot numai prin conlucrarea comună ne-a pus pe toți în calea largă a civilizațiunii europene, — au fost numai picătura de apă pe buzele fripte de sete ale celui istovit de ferbințelile frigurilor și păharul de dulceată, vârsat în o mare de amărăciune.

Primind însă cu mulțămită și recunoștință cuvenită și această puțină mângăere nu vom uita, că despre obârșia noastră latină cu un veac mai înainte ni-a vorbit cronicarul moldovean *Miron Costin*, și nu vom perde din vedere, că dacă un *Sincai* și un *Maior* au avut la îndemână o limbă mai poleită, mai bogată, în care să-și escrie operele lor istorice-literare, meritul trebuie să-l dăm înainte de toate acelor credincioși ai bisericii române ort.-răsăritene, cari prin traduceri cărților bisericesci în veacul al XVI-lea au pregătit calea pentru cei din veacul al XVII-lea, cari mai ales prin traducerea bibliei din anul 1648 a metropolitului *Simion Stefan* ni-a făcut cu puțință să avem o limbă literară.

Aceste lucrări însă, cu toată mângăerea, ce ne aduc, nu pot face cumpăna dreaptă, care prea mult bate în partea durerilor și a suferințelor, pe cari, hotărît, mai

ușor le puteam purta și înfrunța. dacă una rămâneam, nedespărțiți și la bine și la rău. În deosebi însă nu pot fi mângăere deplină pentru noi, cari, rămânând credincioși bisericii moștenite dela strămoși după „unire“ ni-am pierdut pe mai mult de o jumătate de veac ocărmuirea noastră bisericească, și cu desevirșire desorganizați, ca turma fără păstor, pradă am ajuns tuturor așa, încât chiar și atunci, când prin jumătatea a doua a veacului trecut, în urma unei indulciri a raporturilor, iarăș căpetenie bisericească ni-s'a dat, aceea din neam străin a fost luată și impusă nouă, nu atât pentru a ne ridica, ci tot pentru a ne ținea sub tutoratul unei ierarhii străine după neam și după aspirațiuni.

Robia Egiptului ni-s'a schimbat cu robia Vavilonului.

Aceia dintre d-voastră, cari mâne vor face împreună cu noi pelerinagiul la Rășinari — și datorie morală este, ca toți să-l facem — să nu pregete, după tributul de recunoștință adus umbrei arhiepiscopului și metropolitului Șaguna, a folosi timpul de o jumătate de oră, pentru a merge până la biserica cea veche — martoră și ea a persecuțiilor îndurate odinioară din pricina alipirii credincioșilor rășinari la legea strămoșască — unde în strada laterală din stânga vor afla o căscioară de țeran, în care niște prea modeste inscripțiuni, săpate fără multă măiestrie în două grinzi, vestesc, că *residentă episcopescă ortodoxă-orientală română* a fost când-va aici.

Mai izbitor decât ori ce descriere, fiind ea cât de măiastră, ne vorbește, această căscioară, aceste grinzi primitive, aceste câteva slove grosolane, despre *umilirea și suferințele* unei bisericii întregi și totodată ne fac să înțelegem pentru-ce noi românii ort. or. n'am putut să ne asigurăm o pozițiune mai vrednică nici când în sfârșit, la începutul veacului de acum, am ajuns să avem iarăș episcop dintre ai noștri, carne din carnea noastră, sânge din sângele nostru.

Un metropolit desbrăcat și bătut în piața publică, o biserică ajunsă parte sub ocărmuirea unei ierarhii din neam străin, parte rămasă fără nici o cărmuire, pradă tuturor prigonirilor venite dela străini și dela proprii frați dulci; un popor desmoștenit, chinat de veacuri, desbinat el în sine prin credință și dușmănuindu-se mai rău decum 'l-au dușmănit vrășmașii lui de moarte, — poate-se o privesc mai tristă, mai aguduitoare, mai desnădejduită?

În o astfel de stare de lucruri, Doamne! cât amar n'a trebuit să se grămădească în inima bietului român, cât dor după libertatea, de care alții s'au bucurat de veacuri cu atâta îmbelșugare, n'a trebuit să-i sbuciume inima, câtă sete după apa culturii adevărate, care pre alții 'i-a scos la liman, n'a trebuit să-l muncească? Cine ar putea dar' îndrăzni să se mire, sau chiar să-l osândască, dacă cândva, pe vr'un moment, nu ar fi nimerit să pună mâna tocmai pe mijloacele mai potrivite pentru a eși din întunec la lumină, dela nesciință la știință, dela robie la stăpânire peste sine?

Greu și multă vreme ne-a încercat pronia cerească; dar' când credeam, că s'a umplut cupa amarului, când ne

vedeam ajunși la marginea prăpastiei, tot ea a îmblânzit a oamenilor fire *barbară*; prin duhul schimbat al vremii, pe cei cari cu mândrie și dispreț căutau spre cei umiliți și desmoșteniți, 'i-a silit, ca și acestora să le dea part-a cuvenită din drepturile, ce patria datoresce tuturor cetățenilor sei; iar' noauă ni-a deschis calea spre o altă țară a făgăduinței și ni-a trimis *bărbatul*, care *inimă* să aibă, pentru a bate împreună cu inima poporului seu, *mințe* să aibă pentru a se folosi pe deplin de izvoarele, noauă desfundate de duhul schimbat al vremii; *ingeniu* să aibă, pentru a face din elementele vechi și noauă, alcătuirii, până aci necunoscute și neobișnuite, dar' totuși cu putere de viață; *energie* să aibă, pentru a învinge greutățile nenumărate; *soare* încălzitor să fie, în jurul căruia toate dorințele și aspirațiunile generoase al unui popor să se poată grupa, prin înfrurirea lui *ființă* potrivită să dobândească și armă nebiruită să se facă pentru asigurarea unui viitor mai blând, mai demn, mai fericit!

Și pe acest bărbat 'l-am aflat noi în arhiepiscopul și metropolitul Andreiu Șaguna.

Ne-ar duce preadeparte, dacă cu acest privilegiu am intra în o desfășurare mai amănunțită a tuturor faptelor săvârșite de acest bărbat pentru înălțarea noastră bisericească, națională, culturală, morală și pentru ridicarea noastră socială, economică și materială; va ajunge să amintim pe scurt câteva din faptele cele mai însemnate ale lui, pentru-ca din ele să cunoaștem pe bărbatul adevărat al doririlor noastre.

Dacă nimic altceva n'ar fi făcut, decât să ~~reinființeze~~ vechia metropolie istorică ort. or. a Românilor din Ungaria și Transilvania, ar fi fost de ajuns, ca *nemuritor* să-'i rămână numele între noi. Pentru-că nu *om de toate zilele* putea fi acela, care în arsenalul minții sale a făcut armele, cu cari să combată și să învingă *spiritul*, căruia jertfă căzuse schinuitul metropolit Sava; *nu archiereu abicinuit* putea fi acela, care cu chibșueala sfatului scia să stavilească rezistența unei ierarhii, care aproape un veac și jumătate se înstăpânise asupra bisericii noastre; *nu conducător de talie măruntă* putea fi acela, care prin încrederea, ce o inspira, și prin *trecerea*, ce sciuse să-'și câștige până și la locul cel mai înalt, a isbit să împrăștie negura groasă a îndoielilor de tot felul asupra loialității poporului încredințat păstoririi lui; care cu *pieptul* înfrunța năvala străinilor, cu *dreapta* se apăsă de atacurile venite dela frați, cu *stânga* adese trebuia să domolească năvălnicia firească a propriilor sei credincioși, iar' *ființa sa întreagă* să o pună în cumpănă, pentru-ca din părți, ce fără legătură stătuseră curs de un veac și jumătate, să închiege un organism nou: *metropolia românilor ort.-or. din Ungaria și Transilvania*, care nu numai roadă bogată să făgăduiească pentru noaua viață bisericească, ci și pentru cea națională românească.

Dar' mai mult decât a preface ce a fost odinioară, a făcut. Cu pătrunderea proprie oamenilor mari, el formelor vechi și părților de nou alcătuite li-a însuflat duh nou, potrivit cu duhul schimbat al vremii, pentru-ca astfel în trupul stors de durerile trecutului, puteri noauă de viață să verse, părților alcătuitoare scop hotărât li-a

pus, pentru a nu se împedeca unele pe altele în lucrare, ci mai ales înțelepțesc se se sprijinească și întregescă, ca astfel începătură se se facă pentru rost și rânduială și avânt înțelept nu numai în cele bisericesci, ci și în toate celelalte manifestări ale vieții noastre ca români.

Acăastă noaună plâsmuie a lui a fost: „Statutul organic“, legea fundamentală pentru cărmuirea trebilor bisericesci, școlare și fundamentale ale metropoliei reînființate; *statutul organic*, isvorit din mintea mult cuprinzătoare a bărbatului superior, care din îmbelșugarea puterii puse în mâinile lui cu dărnicie și fără cuget ascuns face parte și credincioșilor, ca ei nu orbi provățuții, ci povățuitori vețetori ai propriei sorti să fie, *statutul organic*, pfrugit de căldura inimii duiioase a unui părinte îngrijat și îngrijor, care viitorul unui așezământ mareț, cum este biserica autonomă-constituțională și națională, a voit să-l asigure, legându-l de inima fiecărui credincios în parte.

Acest statut, cu toate scăderile ce ici coala i-s'ar mai dovedî la punerea în lucrare, va rămânea în viața bisericeii și a poporului nostru monument, care mărturie va pune despre al lui spirit luminat, far luminos va fi, care pentru veacuri corăbierilor din largul mării calea le va arăta, pe care să ajungă la adăpostul limanului dorit.

Metropolia reînființată și plâsmuirea statutului organic al ei, iată cele două mai de căpetenie nemuritoare fapte ale lui Șaguna. Și când de ele pomenim, nu putem a nu ne aduce aminte cu cel mai profund devotament și cu cea mai adâncă mulțămîită de grația cea Prea Înaltă a Maestăru Sale, care încuviințând reînființarea metropoliei, numind pe Șaguna metropolit și sancționând și statutul organic, a dat bisericeii și poporului sên, după atâtea crude încercări, și momente de senină bucurie și mângâiere.

Metropolia reînființată însă și biserica autonomă constituțională, pusă în mâinile unui cler ținut în cătușile nesciinței veacurilor trecute, și în ale unor mireni de pe aceeași, sau de pe o și mai jos treaptă de cultură, ar fi fost o comoară de nestimate, dată pe mâna unui copil nevêrstnic: prea ușor ar fi ajuns în primejdie să fie iarăș prada celor-ce cu ochi rîvnitori au căutat în alte vremuri spre dînsa.

De aceea bunul și înțeleptul părinte pe preoții și pe poporul, cari prin munca lor neobosită și prin hărnicia lor veacuri deardîndul și-au mistuit puterile în folosul altora, mult mai mult decât în al lor propriu, a voit să-i aducă în starea, ca luminați la minte să înțeleagă și ei rostul ființei lor omenesci și cetățenesci, să ajungă ei înșiși stăpâni pe munca lor, ei înșiși dispuitori de soartea lor.

(Va urma)

Întru amintirea Marelui Andreiu

Parastasul

Înainte de marea astfel împodobite, precum am arătat mai sus, s'au postat preoții oficianți și aume: Arhierii: Escelenția Sa arhiepiscopul *Miron Romanul* și episcopii *Ioan Meșian* și *Nicolae Popea*; Prea Cuv. Lor arhimandriții *Dr. Ilarion Pușcariu*, Fi-

laret Musta și protosincelul *Augustin Hamsea*; apoi protopresbiterii-asesori consistoriali *Ioan Papiu*, *Zaharie Boiu*, *Moise Lazar*, *Ioan Droc*, *Nicolae Cristea*, *Nicolae Ivan*, *Dr. Remus Roșca*; protopresbiterul militar în pensiu *Simeon Popoviciu*; presbiterii *Emilian Cioran* și *Iosif Goga*, parohi în Reșinariu; iar ca diaconi au funcționat arhivariul consistorial *Demetriu Câmpean* și profesorul *Ioan Popoviciu*.

Aceștia au oficiat sub pontificarea Escelenției Sale parastasul cu o pompă, ca și care n'am văzut în viața mea și cu o solemnitate, care ridică ritul oriental în fruntea ori căror ceremonii religioase. Acum am înțeles mai bine cuvintele acelu cap încoronat, care asistând la serviciu într'o biserică ortodoxă a exclamat: „Acum înțeleg ce este divin“. Într'adevăr rugăciunile preoților completate cu escelentele compozițiuni ale maestrului *G. Dima*, cântate de escelenta noastră Reuniune de muzică, ne au stârnit cele mai frumoase sentimente de pietate, grațitudine și întristare pentru prea de timpurie pierdere a bărbatului, a cărui memorie o sêrbătorim. Cântările dela părstas se numără între cele mai succese compoziții musicale ale profesorului *Dima*. Temeiul lor — ce-i drept — nu-l formează melodiile vechi orientale, cu care lumea română e atât de obicinuită, ci toate sunt compoziții libere, cari varsă înțelesul textului bisericesc în cele mai potrivite și mai explicative forme artistice. Până la condac a cântat reuniunea: *Aliluia. Cea ce cu adâncul etc.*, Bine esci cuvântat Doamne, Ceata sântilor; Cu adevărat deșărtăciune sunt toate; Marea vieței; Ce e vieța? Dela condac au continuat cântările corul seminarial funebral sub conducerea profesorului *Demetriu Cunțan*. După icos avea să urmeze rostirea discursului festiv de asesorul *Zaharie Boiu*, dar acesta a rămas dela locul acesta din program, fiind domnul asesor cuprins de o totală răgușală; astfel publicul adunat în biserică împreună cu preoțimea în funcțiune au eșit imediat la cripta cu mormântul de lângă biserică. Cripta era împodobită de grădinarul *Förster* din Sibiu cu cel mai ales gust atât în lăuntru cât și pe dinafară.

În fruntea criptei era așezat bustul de marmură albă a lui Șaguna pe un pedestal înalt, încunjurat de toate părțile de flori și verdeață.

Aici la mormânt s'a continuat parastasul, cântându-se „Cu duhurile dreptilor“, „În veci pomenirea lui“ și „Româniune mult cercată“ din partea corului funebral.

Cimiteriile erau de ambele părți ale drumului pline de popor, care în genuंची însoția rugăciunile arhieresci pentru sufletul repositului arhipăstoriu. Apoi s'a reîntors conductul iarăș în biserică, unde Preasântitul episcop al Aradului *Ioan Meșianu* a ținut o cuvântare miezuoașă și corêspunzătoare, glorificând faptele celui mai renumit și măi mare arhieriu al bisericeii noastre, descoperind nemărginita noastră recunoștință și grațitudine și punându-l tuturor

celor prezenți și din viitor ca model pururea de urmat. — După cuvântare corul reuniunii a mai executat cântarea „Plâng și mă tânguiesc” și cu aceste parastasul s'a terminat, urmând gustarea colivei și a vinului.

În biserică au fost prezenți — împreună cu corurile și cu elevii seminariale și din Reșinari — preste 1000 persoane. Cu toate acestea ordinea a fost observată fără a se întâmpla cel mai mic incident. Aranjerii, elevi seminariale ajutați de pompieri, și-au făcut datoria.

Este imposibil a reda numele tuturor celor prezenți. Cu toate acestea ne vom da silința a prezenta un conspect aprocsimativ al persoanelor mai marcante.

Consistoriul metropolitan: Escelenția Sa metropolitană și Leontin Simonescu, secretariu.

Dintre membrii congresului național-bisericesc: Dr. Alesandru Mocsonyi, Eugeniu Mocsonyi și Zeno Mocsonyi, Parteniu Cosma, Dr. Ioan Mihu. etc.

Din consistoriul arhidiecesan: Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit, Ioan Papiu, Zaharie Boiu, Moise Lazar, Nicolau Cristea, Pantelimon Lucuța, Ioan de Preda, Dr. Liviu Lemenyi, Mateiu Voileanu, Nicolau Ivan, Petru Pipoș, Dr. Ilie Cristea, asesori; Ioan Mihu, espeditor, Demetriu Câmpean, archivariu, Vasiliu Stan, Ioan Cotoțiu, Ioan Șiut, Teodor Orlea, canceliști.

Consistoriul eparhial aradan: Pre lângă Preasânția Sa episcopul, Augustin Hamșea, protosincol, Paul Rotariu, etc.

Consistoriul eparhial din Caransebeș: Pe lângă Preasânția Sa episcopul, Filaret Musta, archimandrit, Mihail Popovici, protopresbiter în Orșova, Sebastian Olariu, protopresbiter în Făget.

Sinoadele eparhiale: Dr. Vasiliu Preda, George Ardeleanu, Ioan M. Roșu, Iosif Pușcariu.

Seminariul arhidiecesan: Dr. Remus Roșca, Ioan Ghibu, Demetriu Cunțan, Dr. D. P. Barcianu, Georgiu Dima, Demetriu Comșa, Dr. Stroia, Gavril Hango.

Corpul profesoral din Brașov: Virgil Onițiu director, Lazar Nastasi și Georgiu Chelariu, profesori.

Gimnasiul din Brad: Vasiliu Damian, protopresbiter.

Ioan Hințescu, profesor seminarial în pensiuine (Buzău).

Protopresbiteri arhidiecesani: Ioan Droc, Mercurea; Ioan Cădea, Avrig; Demetriu Moldovan, Sighișoara; Sergiu Medean și Ioan Tipeiu, Sebeș; Vasiliu Domșa, Orăștie; Avram Pecurariu, Ilia; Iuliu Dan, Făgăraș; Romul Mircea, Mediaș; Petru Popovici, Abrud; Nicolau Todoran, Cetatea de baltă; Romul Furdui, Câmpești, Nicolau Moldovan, Agnita și Petru Iuga, Seliște, administratori.

Preoți: Petru Simțion, Sibiiu; Coman Baca și Georgiu Modran, Poclaca; Ioachim Muntean și Ioan

Manta, Gurariului; Ioan Popovici, Sadu; Ioan Marin, Rtu-Sadului; Ilie Dobrotă și Ioan Sêrbu, Poiana; Romul Pop, Gârbova; Nicolae Chiciu, Nădlac; Dionisiu Conșpan, Ilie Pop, Ludoș; Zevedeu Mureșan, Sebeș; Ilie Popovici, Alesandru Danciu, Nicolae Baeșan, Ioan Todescu, Neagoe din Petrovaselo, Nicolae Borzea, Vistea-inferioară; Nicolae Clonța Betlean, I. Grama etc. etc.

Preoții militari: Sava Popovici și Simion Popovici, protopresbiteri; Ioan Boiu, presbiter.

Întreagă comisiunea „Fundatiunii Șaguna”.

Tipografia arhidiecesană: Ioan Vătășan, director, Ludovic Binder, conducător și Dumitru Opriș, tipograf.

Biserica Sântului Nicolau din Brașov: Dr. Vasilie Saftu, paroch; Storie Stinghe și Dumitru Pascu, epitropi.

Beiuș: Nicolau Diamandi, prof-sor-catechet, Ioan Pap iurist.

Seliște: Petru Dragits, protopretor; Nicolau Hența notariu, Dumitru Vule, proprietariu; Iacob Stefi, filosof absolut; Comșa, neguțatori și numeroși alți țărani.

Învătători: Ioan Nicoară, Nicolau Simulescu, Ioan Daian, Ilie Georgescu, George Muțean, Aleman Galea, Ioan Marin, Maniu Lungu, Ioan Branga, Dumitru Moșora, Ioan Baicu, Aron Șerb, Dariu, Bârsan. etc.

Autoritatea comitatensă: Corneliu Tobias, protopretor, Stefan Stroia, notariu.

Dintre confrății greco-catolici: Dr. Teodor Mihali, avocat, Dej, Vasiliu Harșan, avocat, Onoriu Tilea, inginer, Dr. Corneliu Diaconovici, Dr. Octavian Rusu, avocat, Iuliu Bărdossy, inspector școlar în pensiuine, Emil Verzariu.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu: D-na Maria Cosma, presidentă, Doamna Bădila vicepresidentă, Dr. Nicolau Vecerdea secretariu, Doamna Moldovan, Doamna Ana Dr. Moga, Doamna Dr. Olariu, Maria Dogée, Doamna I. Preda, Doamna Popovici, domnișoara V. Pușcariu.

Reuniunea pentru ajutoarea văduvelor din Brașov și jur: Virginia Vlaicu și Elena Săbădeanu.

Reuniunea femeilor române din Brașov: Agnes Dușoiu, presidentă, și Maria Popea.

Reuniunea femeilor române din Reșinari: A. Goga și 20 membre.

Reuniunea meseriesilor din Sibiiu: Victor Todășanu președinte, Zaharie Voilean, croitor, Stefan Moga, franselariu, Petru Moga, brutariu și alți vr'o 20 membri.

Reuniunea meseriașilor din Brașov: Nicolau P. Petrescu.

Corpul profesoral dela școala civilă de fete din Sibiiu: Dr. Vasiliu Bologa, Ioan Popovici, dșoarele Eugenia Iovescu și Maria Cioban.

Corpul învățătoresc dela școala elementară de fete din Sibiiu: Ilie Moga și Alesandrina Joandrea:

„Telegraful român“ : Dr. Ilie Cristea, redactor, George Poponea, tipograf.

„Foaia Poporului“ : Silvestru Moldovan.

„Tribuna Poporului“ : Vasiliu Mangra.

„Tribuna“ : Dr. Ilie Dăian.

Întreg comitetul parohial și comunal din Reșinari.

Întreagă reuniunea română de muzică din Sibiu.

Elevii Seminarului Andreian.

Elevii Școlii din Reșinar.

Representanța pompierilor din Reșinari și o mulțime de popor din Reșinari și comunele învecinate.

Onorațorii : Constantin Stezar, căpitan în retragere ; Nicolau Penciu jude reg. în pensiune ; Ioan Ivan, notariu Gurariului. Tinerul Antoniu Mocsonyi și profesorul său Petru Ionaș, Dionisiu Roman, Ioan Paraschiv, jude, Boiță, Avram Acifinescu, Rubin Pațița, Radu Istrați, Vasile Dan, Aureliu Popescu, Emil Doge, Toma Haneș, director.

Din familia lui Șaguna era de față unicul membru, nepotul Constantin Șaguna de prezent locotenent-colonel la regimentul de călărași din Giurgiu.

Am mai observat între cei prezenți la parastas și pe simpaticul bătrân, domnul *Antoniu Antonescu* din Râmnic Vâlcea, asesor, carele tocmai venise la Sibiu, pentru a-și duce acasă fetițele, pe care le crește în internatul român. Astfel a profitat de ocaziune a vedea o festivă manifestațiune a grațitudinii și recunoștinței față de un nemuritoriu bărbat al ortodoxismului român.

Pomana sêracilor

Ești cu toții din biserică, atențiunea multora s'a îndreptat spre cimiteriul cel mare unde cel mai tiner dintre parohii locali, părintele *Șerban Cioran*, împărția sêracilor din Reșinari — drept pomana pentru sufletul repausatului arhieru — colaci. Consistoriul arhidiecesan adecă, conform obiceiului străvechi și românesc, indicat și în cerculariul-apel al Escelenței Sale, și-a adus aminte din acest incident și de sêraci și astfel a pus la dispozițiunea comunei bisericesci 800 colaci, spre a fi distribuiți între sêracii din Reșinari mai ales acum, când pânea e atât de scumpă.

Masa comună

Terminându-se parastasul publicul s'a retras pe la diferiții cunoscuți și la casele fruntașilor pentru a se răcori puțin, iar la oar-le 2 p. m. s'au întrunit oaspeții mai de frunte în edificiul școlii, unde s'au așezat la mesele întinse în 4 sale din etagiul școlii. Au fost cu toții la 250.

În salele din parter erau mesele pentru elevii seminariali, aproape 200 inși. În postul sântilor apostoli aflându-ne, cei chemați au cerut și obținut binecuvântarea arhierescă pentru menu-ul statorit, dându-se pentru acea zi deslegare tuturor.

La masă n'au lipsit nici toastele. Primul a fost rostit din partea Escelenței Sale Înaltpreasântitului Domn arhieriscop și metropolit *Miron Romanul*. Escelenția. Sa accentuează, că este pe deplin satisfăcut în sufletul său, când poate constata, că festivitățile, — pe cari biserica gr. or. română le-a arangiat la inițiativa congresului național bi-sricesc întru memoria neuitatului arhieru al acestei biserici, a arhieriscopului și metropolitului Andreiu baron de Șaguna, — au decurs în zilele aceste cu mult succes și cu demnitate și s'au încheiat cu parastasul oficiat în Reșinari cu cea mai mare solemnitate. Festivitățile aceste vor face de sigur permanente impresiuni în inimile celor ce rămân stimători ai memoriei aceluia bărbat, căruia biserica ortodoxă română are a-i mulțami existența sa și vor întări în popor pietatea față de el. Precum toate actele festive s'au încheiat cu rugăciuni pentru sufletul celui sêrbătorit, așa — crede — că nu se va face mai potrivită încheiere nici acestei conveniri, decât dacă și aci vom repeți rugăciunile noastre pentru odihna sufletului repausatului arhieriscop și metropolit, și dacă — urmând obiceiului bisericii orientale — vom cânta în cor scurta cântare bisericescă „Cu sântii odihnesc“.

Preasântia Sa episcopul Aradului Ioan Mețianu începe condacul prohodului și ceilalți îl acompaniază.

După cântare aduce Escelenția Sa sincere mulțămite acelor, cari prin prezența lor au contribuit mult la ridicarea festivității. În prima linie mulțămesc autorității politice comitatense, reprezentată prin o delegațiune, apoi celor ce presintă biserica soră gr. catolică și cu deosebire valoroșilor membrii ai bisericii ortodoxe domnilor Mocsonyi, cari nici această ocaziune n'au întrelăsat'o, ci s'au prezentat așa zicând în corpore, ca să arete cât de mult iubesc și țin la biserica strămoșească și la tradițiunile ei, și cari nici când nu lipsesc de acolo, unde interesele bisericii naționale îi cheamă.

Cei prezenți erump în frenetice aplause la adresa Preasântitului orator și a domnilor *Mocsonyi*.

În fine mulțămesc tuturor participanților din depărtare și apropiere și încheie esclamând : „Vecinică să fie pomenirea neuitatului arhieru“.

Toastul Dlui Dr. Alexandru Mocsonyi

La locul al doilea a vorbit Ilustrul membru al vrednicei familii Mocsonyi, care a fost pururea mândria bisericii noastre ortodoxe și a cărei membrii au alergat totdeauna acolo, unde interesele bisericești și ale poporului român i-au chemat, lăsând prin faptele lor urme neșterse și glorioase în istoria atât națională cât și bisericescă.

Cuvintele Dlui Dr. Alexandru Mocsonyi vor fi pentru multă vreme evangeliul, din care cei ce cu sinceritate, pricepere și tact servesc adevăratelor interese ale neamului român, se vor inspira ; ele vor fi izvorul din care adevărații luptători pentru asigu-

rarea viitoriului neamului român vor scoate principiile directive ale activității lor și vor sorbi entuziasm și tărie pentru realizarea lor.

De zeci de ani nu s'au ținut discurs, care pentru noi să aibă valoare mai mare și care mai cu pricepere se cuprindă cuințesenta temeliei, care a susținut organismul poporului român în trecut și care și pe viitoriu are să formeze fortăreața existenței noastre naționale.

Fiecare zicere, fiecare cuvânt rostit de dl Mocsonyi, își are însemnătatea sa; de aceea ne-am nisuit a însemna și reproduce cât mai fidel toastul d-sale.

Eată-l:

Esceleția Voastră, Preasântiți domni episcopi, Onorați domni și doămne!

Preaveneratul nostru arhiepiscop și metropolit în frumoasa sa cuvântare a binevoit a-și aduce aminte de noi, de familia Mocsonyi, exprimându-ne mulțămitele sale, pentru că ne-am prezentat la festivitatea comemorativă de azi. Eu însă și frații mei întorcem mulțămită pentru aceasta aducere aminte, căci ne-am împlinit o simplă datorință de români și ortodocși și o îndreptăm asupra Esceleției Sale, care prin prezența și participarea sa a ridicat nimbul festivității.

După această parte introductivă, dl Mocsonyi continuă:

Astăzi când din întreaga metropolie am peleginat aici, la mormântul Marelui nostru metropolit, ca să depunem tributul nostru de pietate, figura aceluia, cea mai distinsă a reînviatai noastre biserici naționale, ni se înfățișează înaintea ochilor nostri sufletești în toată măreția sa imponentă; iar memoria lui pune în vibrație coardele cele mai delicate ale inimilor noastre, pune în mișcare sentimentele noastre cele mai frumoase și nobile, sentimente de grațitudine, admirațiune și pietate.

Un astfel de moment al entuziasmului evlavios pentru nemuritoriul reînțemeietoriu al bisericii naționale nu poate trece, fără a întări în conștiința noastră ideea bisericii naționale, nu poate să ne lase nepătrunși până în adâncul inimei de același spirit național bisericesc, al cărui întrupare o glorificăm în neuitatul nostru metropolit: și așa are să fie.

Din mult agitatul trecut al poporului român se ridică în relief în deosebi două fapte însemnate. Biserica a fost în tot decursul unui șir lung de secolii sinistri și în timpurile cele mai desparate pururea unicul și ultimul adăpost al poporului român; iar poporul român secularele sale strimtoriri le-a suferit în deosebi pentru statornicia sa, cu care a ținut strins și firm la biserică sa strămoșească.

În aceste două fapte istorice se manifestă sănătosul instinct vital al poporului român; iar în manifestarea seculară a acestui instinct apare însuș geniul Românismului.

Spiritul creștinismului ortodocs, contopit cu spiritul anticei culturi romane, această sinteză psihică — constituie geniul Românismului.

De aici putem cuprinde ideea bisericii naționale în toată însemnătatea ei: Biserica națională este partea integrantă, indisolubilă a Românismului genuin.

Nu este deci mirare, dacă biserica română și poporul român, de când sunt, una se simt, dacă durerile și bucuriile lor pururea împreună le simt. Într'adevăr — fie că catolicismul și calvinismul au strimtorat poporul pentru ortodocșia sa, fie că grecismul și slavismul au știrbit caracterul național al bisericii, pururea românismul a fost atacat în nervul său vital; iar ruptura istorică a elementelor sale psihice, indisolubile — Românismul a resimțit-o drept ca o dureroasă vivisectiune.

Pricepem deci, de ce biserica națională a fost, este și va rămânea în veci condițiunea de viață a poporului român.

În acestea culminează spiritul genuin al Românismului, spiritul, care, precum vedem, isvoresce din sorgintea nesecată a însuș sănătosului instinct vital al Românismului.

Acest spirit s'a întrupat în nemuritoriul nostru metropolit. Acest principiu i-a dat puterea magică, ca se deștepte la noauă viață, plină de speranță biserica națională din somnul morții, în care adormise mai bine ca de un secol și jumătate. Și de acest spirit a fost însuflețit Marele nostru metropolit, când cu înțelepciunea sa departe prevăzătoare așezase biserica națională pentru veacuri pe fundamente de granit.

Îndeplinirea unor astfel de opere epocale o rezervă providența divină pentru puțini muritori; — un astfel de bărbat epocal, un astfel de bărbat providențial, a fost Andreiu Șaguna.

Noi binecuvântăm memoria lui, și binecuvântată va rămânea până când va susta Românismul cu biserica sa națională.

Iar grațitudinea noastră nemărginită față cu acest mare binefăcătoriu al nostru vom dovedi-o, precum în trecut, așa și pe viitoriu, priu fapte, lucrând inspirați de al lui spirit pentru întărirea, prosperarea și înflorirea bisericii naționale.

Una însă, durere, nici cu ocaziunea acestei festivități înălțătoare n'o putem trece cu vederea: marea diferență între timpul reînființării străvechei noastre metropolii și între zilele de astăzi. Cu întristare trebuie să vedem, cum astăzi sublima misiune ideală a bisericii nu se mai scie aprecia după valoarea ei neprețuibilă. Cu durere simțim, că trăim într'un timp, care nici aspirațiunilor religioase, nici aspirațiunilor naționale ale bisericii nu mai suride și care, par'că, are să-și peardă simțul pentru bunurile ideale ale vieții.

Dar acestea ne pot servi noauă numai ca îndemn de încordare, nu de descurajare. Biserica,

care prin atâtea peripecii a trecut, care din moarte a reînviat, cu drept cuvânt, poate zice: „*Alios vidi ventos*“. Iar noi fiii ei credincioși, cu mândrie și incred-re ne putem îndrepta ochii spre acei bărbați distinși, cari astăzi stau în fruntea bisericii, spre acei bărbați valoroși, cari cu înțelepciune și tact cârmuiesc naia bisericii naționale, cu bărbăție și demnitate apără înaltele ei interese.

Ridic pocalul meu în onoarea Înalt Preasântiei Sale și Preaveneratului nostru metropolit și arhiepiscop Miron!

Ridic din nou pocalul în onoarea Preasântiților și Preaveneraților nostri arhieriei Ioan și Nicolae! Să trăească!

Acest excelent și binecumpănit toast, ascultat cu încordată atențiune, a făcut cea mai bună impresiune asupra tuturor oaspeților. Oratorul a fost des întrerupt de viile aplause ale ascultătorilor; mai ales a fost aplaudată partea, care scoate cu istorică pricepere și profetică prevedere la iveală netrecătorul adevăr, că *ortodocsismul contopit cu cultura română produce spiritul genuin al națiunii române*.

Iar la sfârșit un vifor de meritate aplause s'a pornit asupra iubiților nostri arhieriei, pentru cari dl Mocsonyi a golit păharul său, și asupra distinsului orator, din a cărui *gură de aur* am avut fericita ocaziune a auzi neprețuitele cuvinte, din cari nici o iotă nu poate trece.

Urmăresc cu atențiune de 10 ani manifestațiunile vieții noastre românesce pe toate terenurile și trebuie să mărturisesc, că n'am aflat exprimându-se cu mai multă pătrundere, cu mai multă logică și forță și din parte mai competentă această fundamentală dogmă a existenței noastre, pentru propagarea căreia datorință avem cu toții a lucra, cultivând ceiace încapă în cadrele ei și nimicind ce-i este contrariu, și prin urmare în defavorul binepriceputelor interese ale neamului nostru.

Alte toaste

După dl Al. Mocsonyi a vorbit Preasântia Sa episcopul *Nicolae Popea*, care asemănă pe nemuritorul Andreiu cu Moise; căci precum Moise a scăpat pe poporul său de jugul robiei egiptene așa și Șaguna a ridicat din umilință biserica ortodocșă și poporul său credincios, punând ca temelie puternică pentru ulterioara dezvoltare a vieții sale tablele legii, statutul organic, și o stare materială multămitoare. La urmă felicită pe Reșinarieni, că lor le este dat a avea lângă biserica cea mare prețiosul mormânt cu scumpele osăminte ale providențialului bărbat și le recomandă, ca să le grijască ca pe cel mai mare al nostru tezaur. Închină pentru poporul din Reșinari. (Aplause).

Apoi ia cuvântul Ilustritatea Sa dl Dr. *Iarion Pușcariu*, arhimandrit și vicariu arhiepiscopesc și

vorbește pentru familia Mocsonyi, cam în chipul următoriu:

Dacă valoarea și puterea unui popor ar atârna numai dela numerositatea lui, atunci poporul român ar ocupa un loc dintre cele mai de frunte în rândul popoarelor, cu cari trăim. Tăria unui popor și valoarea lui morală atârnă astăzi însă dela gradul lui de cultură, dela inteligența lui, care produce și bunăstarea lui materială. Inteligența, cultura, averea sunt factori, cari sunt căutați și cumpănesc în societate și în deosebi la conducerea destinelor statelor. De aceea precât de întristătoriu lucru este, că în timpurile cele vitrege, ce am avut mai bun din neamul nostru, aristocrația în înțelesul ales al cuvântului, a părăsit poporul din sinul căruia a eșit și s'a strecurat în străine castre, — pe atâtea trebuie mai mult să ne bucurăm de cei scumpi ai noștri, cari sub toate împrejurările și bune și rele au rămas credincioși națiunii lor, ai cărei sfătuitoari, conducători și ocrotitori s'au făcut, fiind gata totdeauna a jertfi și interesele lor și averea lor pentru binele poporului.

Între puținii aleși de categoria aceasta se numără și ilustra familia Mocsonyi, care n'a pregetat prin cei mai ilustri ai ei a participa și la acest act de pietate festivă în memoria fericitului în Domnul arhiepiscop și metropolit Andreiu și a împărtăși cu noi întristarea și bucuria, ce de odată umple inimile noastre.

Sub modestul act al unui parastas sărbătorim mărețele fapte ale neuitatului metropolit, fapte cari nu era cu putință să le săvârșască un singur om, dacă nu ar fi stat lui și alții întru ajutor cu cuvântul și cu fapta.

Un titlu la recunoștința noastră pentru achișițiunile noastre pe terenul național bisericesc și-a câștigat ilustra familia Mocsonyi. Numele Petru, Lucian, Andreiu, Georgiu, Anton (Mocsonyi), cari învăpăiați fiind de spiritul bisericii ortodocșe, în care s'au născut și au crescut, au lucrat fără preget și au dat nemuritorului metropolit Andreiu valorosul sprijin la restaurarea metropoliei ortodocșe române din Ungaria și Transilvania.

Aceste virtuți creștinesce și naționale le-au erezit în mod neîntrecut fiii și următorii lor, cari fideli tradițiunilor familiare ca români și ortodocși adevărați petrec în mijlocul nostru și participă la acest însemnat act de pietate. Acestor simțeminte curate și spiritului celui bun și nobil avem de-a mulțami inspirația cea frumoasă cuprinsă în discursul avântat al Ilustrului bărbat Dr Alecsandru Mocsonyi, care a aflat echou și adânc resunet în inimile noastre.

Trăiască Ilustra familie Mocsonyi!

Aplause nesfârșite acoper ultimele cuvinte ale părintelui arhimandrit.

După încetarea acestora se ridică Escelenția Sa d-l arhiep. și metropolit și în cuvinte scurte dar alese și pline de părințesci încurajări accentuează, că dintre membrii familiei Mocsonyi, care pentru biserica noastră ortodoxă română are atâta titli de neperitoare merite, este de față și o tineră mlădiță, studentul *Antoniu Mocsonyi*, care deja în fragedă etate a ținut se participe la un act sârbătoresc, aranjat de biserica căreia aparține. Escelenția Sa îi dorește progrese în toate și tot binele.

Tinerul *Antoniu* se scoală imediat și mulțumind Înaltpreasântitului metropolit pentru atențiunea de care l'a împărțășit, promite sus și tare, că va avea pururea în vedere ostenelele, ce le-au făcut înaintașii pentru biserică și neam și se va nisui din toate puterile a merge pe urma moșilor, părinților și unchilor sei, cari — zicem noi-ți oferă frumoase exemple de imitare. — Cei prezenți aclamează frenetic pe tinerul vorbitoriu.

(Va urma).

Varietăți

Părăstas pentru Șaguna. A fost o manifestațiune frumoasă a bisericeii noastre din incidentul aniversării a 25-a dela moartea fericitului arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna. În toate sântele noastre biserici s'au rădicat rugăciuni cătră Atotputernicul Dumnezeu pentru fericitul metropolit celebrându-se părăstasul rânduit pentru ziua de Duminecă în 14 Iunie a. c. st. v. Astfel și în sânta biserică din Băile-Erculane s'a celebrat părăstasul, ceea-cc dl Dr. Vuia a comunicat Prea Sântitului nostru Episcop diecesan Nicolae Popea, trâmîțându-i la Sibiu următoarea telegramă:

„Părăstas cu 3 preoți, public civil și militar. Colivă și pomană săracilor. Cu 25 de ani mai înainte episcopul Ivacicovicu a celebrat aci părăstasul Șaguna, inima și gândul nostru e la sublimul moment din Reșinari“.

Abiturienți. Între abiturienții gimnasului român fundational din *Năsăud* aflăm trei bănațeni, dintre cari *Iuliu V. Marcu* (Bocșa-montană), *George Novacovicu* (Grebenăț), au depus maturitatea cu „bine“, iar *Mihailu Spăriosu* (Uzdin), este declarat matur.

Posta Redacțiunii

Mai multor Domni: Diferitele rapoarte se vor publica ceva mai târziu.

Concurs

Nr. 350 F. G. 1898.

În scopul conferirii de stipendii din „*Fundațiunea lui Gozdu*“ pe anul 1898/9 se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții se documenteze cu documente originale sau autenticate de notariu public:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin la biserica orientală română, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaților provăzută cu clausula parohului competent, că și de present aparțin la biserica greco-orientală română;

b) că studiează cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela scoalele medii atestat despre anul scolastic 1897/8, iar cei dela facultăți și universități indice despre toate cursurile ascultate;

c) că nici averea proprie nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru crescerea concurentului, spre care scop e a să produce atestatul dirigătoriei publice competente;

2. Fie care concurent are să arete în petițiunea sa specialitatea, la care și locul unde voește a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

3. Cei-cc voiesc să studieze în străinătate au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca în cazul de li se va vota stipendiul, să se poată îndată esopera concesiunea ministerială prescrisă.

4. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la *representanța fundațiunei lui Gozdu* (Budapest VII. Király u. 13 sz.) până la 5 August a. c. n.

5. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali prin urmare și cei absolvați, cari cer ajutoare pentru depunerea riguroaselor și câștigarea gradului de doctor ca până la terminul susindicat și pe lângă observarea p. 2. din acest concurs să arete rezultatul studiilor din anul scolastic 1897/8, căci alt-cum li se va sista stipendiul respective nu vor căpăta ajutoriul.

6. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele susamintite sau sosite după terminul scris, nu se vor lua în considerare.

7. În interesul espedării regulate, fie-care concurent se indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozdu ținută în 11 Iunie, 1898. n. [27] 3—3

Comitetul